

सार्वजनिक शिक्षा विभाग – चित्रदुर्ग

ज्ञानसुरभी

(चार सप्ताह के लिए क्रिया योजना)

आठवी कक्षा

तृतीय भाषा हिंदी

सार्वजनिक शिक्षा विभाग – चित्रदुर्ग

ज्ञान सुरभी

(चार सप्ताह के लिए क्रिया योजना)

आठवी कक्षा तृतीय भाषा हिंदी

परिकल्पना:

श्री के रविशंकर रेड्डी, उपनिदेशक, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – चित्रदुर्ग

श्री एस के बी प्रसाद, उपनिदेशक, डयट – चित्रदुर्ग

सहयोग:

श्री विजयकुमार, विद्याधिकारी, उपनिदेशक कार्यालय – चित्रदुर्ग

श्री नरसिंहप्पा, विद्याधिकारी, उपनिदेशक कार्यालय – चित्रदुर्ग

श्री सयद मोसिन, समग्र शिक्षा विभाग, उपनिदेशक कार्यालय – चित्रदुर्ग

श्री के एस सुरेशा, क्षेत्र शिक्षाधिकारि, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – चल्लकेरे

श्री नागभूषण, क्षेत्र शिक्षाधिकारि, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – हिरियूरु

श्री के सिद्धप्पा, क्षेत्र शिक्षाधिकारि, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – चित्रदुर्ग

श्री सी एं तिप्पेस्वामी, क्षेत्र शिक्षाधिकारि, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – होलल्केरे

श्री एल जय्यप्पा, क्षेत्र शिक्षाधिकारि, सार्वजनिक शिक्षा विभाग – होसदुर्ग

निदेशन:

श्री एस टी महलिंगप्पा, विषय परिवीक्षक, उपनिदेशक कार्यालय – चित्रदुर्ग

संयोजक:

श्री हेच एस द्यामेश, अध्यापक, एस. जी. हेच. एस. - साणेहल्ली

चित्रदुर्गा जिल्ला हिंदी भाषा शिक्षक संघ-

गौरव अध्यक्ष -श्री जी बी पंचाक्षरप्पा श्री शारदा देवी प्रौढशाले बुरुजुंरप्पा हिरियूर (त)

अध्यक्ष -श्री पापन्ना एम एम प्रौढशाले जोगिमट्टी रसते चित्रदुर्गा.

कार्यदर्शी -श्री गोविंद रड्डी श्री मारुति ग्रामांतरा बलेनहल्ली चलकेरे.

खज़ांची -श्री हिदायत उल्ला ग्रामांतरा प्रौढशाले जनकोंडा चित्रदुर्गा.

होलल्केरे ताल्लोक

अध्यक्ष -श्री राजप्पा जी अम्बेडकर प्रौढशाले होलल्केरे.

कार्यदर्शी- श्रीमती खज़ांची जनाता के आर एम एम सरकारी प्रौढशाले होलल्केरे.

खज़ांची-श्रीमती ममता टी पी सी के प्रौढशाले होलल्केरे.

होसादुर्गा ताल्लोक

अध्यक्ष -श्रीमती रेणुकम्मा आर एस विनायका सम प्रो.शाले मलाली.

कार्यदर्शी-श्री प्रकाश जगदंबा कसाती प्रौढशाले होसादुर्गा

खज़ांची-श्री वेंकटेश बी जी रमँजनय्या प्रौढशाले .

हिरियूर ताल्लोक

अध्यक्ष -श्री सिलार साब स प पू कालेज हिरियूर .

कार्यदर्शी-श्रीचंद्रनाएक आर सरकारी प्रौढशाले गौडनहल्ली रंगपुरा.

खज़ांची-श्रीमती विशालम्मा सरकारी प्रौढशाले आलूरु.

चलकेरे ताल्लोक

अध्यक्ष -श्री गेज्जप्पा सरकारी प्रौढशाले कापरहल्ली.

कार्यदर्शी-श्री बसावराज जी सी सरी गुरु रुद्रस्वामी प्रो.शाले नायकना हट्टी.

खज़ांची-श्रीमती सायिरा बानू श्री शारदा प्रो.शाले चलकेरे.

मोलकालमुरु ताल्लोक

अध्यक्ष -श्री महानतेश के विशालाक्षि ग्रामांतरा प्रो.शाले कोंसागर .

कार्यदर्शी-श्री नागराजा के आर सरकारी प्रौढशालेतम्मेनहल्ली.

खज़ांची-श्री श्री तम्मन्ना राघवेंद्रा प्रो शाले छल्लकेरे.

चित्रादिरगा ताल्लोक

अध्यक्ष -श्री सदानंद ग्रामांतरा प्रो शाले अलकवाडी.

कार्यदर्शी-श्री नेताराजा अंजेनया ग्रामांतरा प्रो शाले कडले गट्टु.

खज़ांची-श्री बूरप्पा महारानी कोलेज चित्रदुर्गा .

— — — ० — — —

अनुक्रमणिका

(चार सप्ताह के लिए क्रिया योजना)

पहला सप्ताह :

- ✓ वर्णमाला की वर्गीकरण
- ✓ स्वर: ह्रस्वस्वर, दीर्घस्वर, अयोगवाह
- ✓ व्यंजन: वर्गीय व्यंजन (अल्प प्राण, महाप्राण, अनुनासिक), अवर्गीय व्यंजन
- ✓ रंग भरिए
- ✓ शब्दों की रचना

दूसरा सप्ताह:

- ✓ बारहखड़ी
- ✓ शब्दों की रचना

तीसरा सप्ताह:

- ✓ संयुक्ताक्षर
- ✓ संयुक्त व्यंजन
- ✓ शब्दों की रचना

चौथा सप्ताह:

- ✓ अनुवाद
- ✓ गिनती
- ✓ वाक्यों की रचना
- ✓ वार्तालाप

हिन्दी वर्णमाला की वर्गीकरण

(हिन्दी वर्णमाला(46)य वर्गीकरण)

(कन्देश वर्णमालायल्लि ५६ अक्षरगळिद्वरं हिन्दियल्लि ५६ इवे. ँ, ः, ऌ, ॡ अक्षरगळु हिन्दियल्लि इल्ल. इवुगळ बदलीगं ० ब ल (ए, ओ, ल) गळन्ने बळसलागुत्तुदे. लुदा: साणैहळ्ळी, एन्नुवल्लि, साणैहळ्ळी एन्दै बळसलागुत्तुदे.)

स्वररक्षरगळु (11) : अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ, ए, ऐ, ओ, औ

❖ ऋस्वर (4) : अ, इ, उ, ऋ

❖ दीर्घस्वर (7) : आ, ई, ऊ, ए, ऐ, ओ, औ

❖ अयैगवाहगळु (2) : अनुस्वर (1) : अं

विसर्ग (1) : अः

व्यंजन: (33)

वर्गीय व्यंजन (25)

❖ क ख ग घ ङ

❖ च छ ज झ ञ

❖ ट ठ ड ढ ण

❖ त थ द ध न

❖ प फ ब भ म

अवर्गीय व्यंजन (8)

य र ल व श ष स ह

अल्पप्राण (10) : क च ट त प

ग ज ड द ब

महाप्राण (10): ख छ ठ थ फ

घ झ ढ ध भ

अनुनासिक (5): ङ ञ ण न म

संयुक्त व्यंजन (4): क्ष त्र ज्ञ श्र

हिन्दी वर्णमाला (ಹಿಂದಿ ವರ್ಣಮಾಲೆ)

स्वर (ಸ್ವರ):

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ	औ
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ	औ

अनुस्वार (अनुस्वर):

अं	अः
----	----

विसर्ग (विसर्ग):

अः	अः
----	----

व्यंजन (व्यंजन):

क	ख	ग	घ	ङ				
क	ख	ग	घ	ङ				
च	छ	ज	झ	ञ				
च	छ	ज	झ	ञ				
ट	ठ	ड	ढ	ण				
ट	ठ	ड	ढ	ण				
त	थ	द	ध	न				
त	थ	द	ध	न				
प	फ	ब	भ	म				
प	फ	ब	भ	म				
य	र	ल	व	श	ष	स	ह	
य	र	ल	व	श	ष	स	ह	
य	र	ल	व	श	ष	स	ह	

संयुक्त व्यंजन (संयुक्त व्यंजन):

क्ष	त्र	ज्ञ	श्र	:
क्ष	त्र	ज्ञ	श्र	:

ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಲಿಕೆ

(ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಬಾಣದ ಗುರುತಿನ ಅನುಸಾರ ತಮ್ಮ ಆಭ್ಯಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾ, ಬರೆಯುತ್ತಾ ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು)

पाठ
2

वर्णमाला

स्वर

अं आ इ ई

उ ऊ ऋ ए ऐ

ओ औ अं अः

(ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಾಣದ ಗುರುತಿನ ಅನುಸಾರ ತಮ್ಮ ಆಭ್ಯಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾ,
ಬರೆಯುತ್ತಾ ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು)

ವ್ಯಂಜನ

ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ
ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ
ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ ಣ್ ಣಃ
ತ ಥ ದ ಧ ನ
ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ
ಯ ರ ಲ ವ
ಶ ಷ ಸ ಹ
ಷ್ ಷ್ಠ ಷ್ಠಿ ಷ್ಠಃ

(ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಾಣದ ಗುರುತಿನ ಅನುಸಾರ ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾ,
ಬರೆಯುತ್ತಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು)

ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು
ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಸಾರಿ ಬರೆದು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು

स्वरोँ का लेखन अभ्यास

अ

अ

आ

आ

इ

इ

ई

ई

उ

उ

ऊ

ऊ

ऋ	ॠ					
ए	ए					
ऐ	ऐ					
ओ	ओ					
औ	औ					
अं	अं					
अः	अः					

व्यंजनों का लेखन अभ्यास

क	क					
ख	ख					
ग	ग					
घ	घ					
ङ	ङ					
च	च					
छ	छ					
ज	ज					
झ	झ					
ञ	ञ					

ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಆಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬರೆದು
ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿ ಆನಂದಪಡಿ

रंग भरो :

प फ व भ म
य र ल व श
ष स ह क्ष त्र
ज्ञ श्र

ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿ, ಆನಂದಪಡಿ

अध्यापन संकेत : बच्चों से इन अक्षरों के चमक कार्ड बनवाएँ।

वर्णमाला - अभ्यास

स्वरों पर गोले लगाओ :

स्यराक्षरगळ मेलं दुंदु सुत्रि

जैसे - अ प च ट ए म अं
उ न ल ओ ई स ड
इ फ ष ऊ ऋ अः झ
ऐ ज घ आ र औ

खाली जगह भरो :

खाली जाग भर्तिमादि

क [] ग घ ङ
च छ [] झ ञ
[] ठ [] ढ [] ड ढ
त [] द [] न
प [] ब भ []
[] र ल []
श ष [] ह
क्ष [] [] श्र

अक्षर पहचानो और बोलो : अक्षरಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತು ಹೇಳಿ:

अ ए ऋ अं ऐ इ आ ई
उ ओ अः ऊ औ क च ट
त प य श ख छ ठ
थ फ र ष ग ज ड
द ब ल स घ झ ढ
ध भ व ह ङ ञ ण
न म ऊ न स व य
प द ह ख ठ र म

अक्षर लिखो : अक्षರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ :

र स व ब ख म

पाठ
3

ಓದಿ, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬರೆಯಿರಿ

पढ़ो, समझो और लिखो

Y6U8Q7

स्वर

अ	 अनार अमरूद	
आ	 आग आम	
इ	 इमली इंजन	
ई	 ईट ईख	

ऐ	 ऐरावत	 ऐनक	ऐ
ओ	 ओंठ	 ओखली	ओ
औ	 औषध	 औरत	औ
अं	 अंगूर	 अंडा	अं

अः

अध्यापन संकेत : बच्चों से स्वर एवं शब्द पढ़वाएँ तथा बिन्दुओं को मिलाकर स्वर लिखवाएँ।

पढ़ो, समझो और लिखो

व्यंजन

ಓದಿ, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬರೆಯಿರಿ

क	 कबूतर	 कलम	क
ख	 खरगोश	 खरल	ख
ग	 गठरी	 गमला	ग
घ	 घड़ी	 घर	घ
ङ	-	-	ङ

च	 चम्मच	 चरखा	च
छ	 छतरी	 छड़ी	छ
ज	 जंगल	 जहाज	ज
झ	 झूला	 झंडा	झ
ञ	-	-	ञ

ट	 टोकरी	 टमाटर	ट
ठ	 ठठेरा	 ठप्पा	ठ
ड	 डिब्बा	 डमरू	ड
ढ	 ढक्कन	 ढाल	ढ
ण	-	-	ण

त	 तलवार	 तराजू	त
थ	 थाली	 थैली	थ
द	 दरवाजा	 दीया	द
ध	 धनुष	 धन	ध
न	 नयन	 नल	न

प	 पतंग	 पपीता	प
फ	 फूल	 फल	फ
ब	 बत्तख	 बकरी	ब
भ	 भालू	 भवन	भ
म	 मछली	 मटर	म

य	 यति	 यज्ञ	य
र	 राखी	 रथ	र
ल	 लड़का	 लड्डू	ल
व	 वीणा	 वट	व
श	 शहनाई	 शलगम	श

ष	 षट्कोण	 षट्दल	ष
स	 सपेरा	 सड़क	स
ह	 हथौड़ा	 हल	ह
क्ष	 क्षत्रिय	 क्षितिज	क्ष
त्र	 त्रिशूल	 त्रिकोण	त्र

ज्ञ	 विज्ञान	 ज्ञानेश्वर	ज्ञ
श्र	 श्रवणकुमार	 श्रमिक	श्र

अध्यापन संकेत : बच्चों से व्यंजन तथा शब्द पढ़वाएँ और बिंदुओं को जोड़कर व्यंजन लिखवाएँ।

ಉಚ್ಛಾರಣ

ಇದೇ ರೀತಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಓದುವುದನ್ನು,
ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ

बारहखडी (ठगुणुड/गुणुडठुडु)

हलुदुी डें वुडुडनुं तथल सुवरुं के संडुडुग से डनुने वलले अकुषरुं के कुडु डु डलरहखडी कहते हैं।

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ः	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
-	ा	ि	ी	ु	ू	ृ	े	ै	ो	ौ	ं	ः

पाठ
4

स्वर और उनकी मात्राएँ

अ आ इ ई उ ऊ

- ा ि ि उ ू ृ

ः ए ऐ ओ औ

ं ै ै ो ौ

(अडुडुगवलरह)

अनुसुवलर

अं

.

वलसरुग

अः

:

34

बारहखड़ी की सारणी (ಕಾಗುಣಿತದ ಬಳ್ಳಿಗಳು)

ಓದಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
-	ा	ि	ी	ु	ू	ृ	े	ै	ो	ौ	ं	ः
क	का	कि	की	कु	कू	कृ	के	कै	को	कौ	कं	कः
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठृ	ठे	ठै	ठो	ठौ	ठं	ठः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
ब	बा	बि	बी	बु	बू	बृ	बे	बै	बो	बौ	बं	बः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
गं	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घे	घै	घो	घौ	घं	घः
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः

छ	छा	छि	छी	छु	छू	छृ	छे	छै	छो	छौ	छं	छः
ष	षा	षि	षी	षु	षू	षृ	षे	षै	षो	षौ	षं	षः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टृ	टे	टै	टो	टौ	टं	टः
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठृ	ठे	ठै	ठो	ठौ	ठं	ठः
ड	डा	डि	डी	डु	डू	डृ	डे	डै	डो	डौ	डं	डः
ढ	ढा	ढि	ढी	ढु	ढू	ढृ	ढे	ढै	ढो	ढौ	ढं	ढः

ढ	ढल	ढल	ढल	ढु	ढु	ढु	ढे	ढे	ढे	ढे	ढं	ढः
ढ	ढल	ढल	ढल	ढु	ढु	ढु	ढे	ढे	ढे	ढे	ढं	ढः
ण	णल	णल	णल	णु	णु	णु	णे	णे	णे	णे	णं	णः
ण	णल	णल	णल	णु	णु	णु	णे	णे	णे	णे	णं	णः
त	तल	तल	तल	तु	तु	तु	ते	ते	ते	ते	तं	तः
त	तल	तल	तल	तु	तु	तु	ते	ते	ते	ते	तं	तः
थ	थल	थल	थल	थु	थु	थु	थे	थे	थे	थे	थं	थः
थ	थल	थल	थल	थु	थु	थु	थे	थे	थे	थे	थं	थः
द	दल	दल	दल	दु	दु	दु	दे	दे	दे	दे	दं	दः
द	दल	दल	दल	दु	दु	दु	दे	दे	दे	दे	दं	दः
ध	धल	धल	धल	धु	धु	धु	धे	धे	धे	धे	धं	धः
ध	धल	धल	धल	धु	धु	धु	धे	धे	धे	धे	धं	धः

स	सा	सि	सी	सु	सू	सृ	से	सै	सो	सौ	सं	सः
सं	सां	सिं	सीं	सुं	सूं	सृं	सें	सैं	सो	सौ	सं	सः
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हे	है	हो	हौ	हं	हः
हं	हां	हिं	हीं	हुं	हूं	हृं	हें	हैं	हो	हौ	हं	हः
क	का	कि	की	कु	कू	कृ	के	कै	को	कौ	कं	कः
कं	कां	किं	कीं	कुं	कूं	कृं	कें	कैं	को	कौ	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
खं	खां	खिं	खीं	खुं	खूं	खृं	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
त्र	त्रा	त्रि	त्री	त्रु	त्रू	त्रृ	त्रे	त्रै	त्रो	त्रौ	त्रं	त्रः
त्रं	त्रां	त्रिं	त्रीं	त्रुं	त्रूं	त्रृं	त्रे	त्रै	त्रो	त्रौ	त्रं	त्रः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
चं	चां	चिं	चीं	चुं	चूं	चृं	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
जं	जां	जिं	जीं	जुं	जूं	जृं	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
झं	झां	झिं	झीं	झुं	झूं	झृं	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
श	शा	शि	शी	शु	शू	शृ	शे	शै	शो	शौ	शं	शः
शं	शां	शिं	शीं	शुं	शूं	शृं	शे	शै	शो	शौ	शं	शः
थ	था	थि	थी	थु	थू	थृ	थे	थै	थो	थौ	थं	थः
थं	थां	थिं	थीं	थुं	थूं	थृं	थे	थै	थो	थौ	थं	थः

बारहखड़ी

बारहखड़ी का अभ्यास करो :

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	के	कै	को	कौ	कं	कः
ग												
ज												
त												
न												
प												
ब												
ल												
स												
ह												
द												

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ 4-5 ಬಾರಿ ಕಾಗುಣಿತ ಬರೆಯಿರಿ

स्वर और उनकी मात्राएँ

पढ़ो और समझो

ಓದಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ

आ - 1

	
क + 1 = कान	न + 1 = नाव
	
ग + 1 = गाजर	न + 1 = नाक

काम घास चार सात बाल
गाय आम छाल चाय जाल
मानव बादल चावल चादर पालक
कागज काजल बालक जानवर पाठशाला

क - फ

	
क + फ = किताब	क + फ = किसान
	
ग + फ = गिटार	ह + फ = हिरन

दिन चित्र शिला मित्र दिल
 तिल निधि सिर पिता किला
 सितार विमान विज्ञान गिलास टिकट
 लिफाफा पिलाना खिलाना चिमटा जिगर

ॐ - १

	
च + ी = चील	ख + ी = खीरा
	
ब + ी = बीन	स + ी = सीढ़ी

पीला नीला कीड़ा गीत बीस
सीटी दीदी गीली जीजी लीची
गीदड़ दीवार बीमार तीतर दीपक
जीवन पीपल कीचड़ छीलना ठीकरा

व - ु

ग + ु = गुलाब

प + ु = पुलिस

ग + ु = गुड़िया

क + ु = कुरता

मुनि पुल सुधा सुन चुन
खुल खुशी पुत्र चुप बुन
कुटिया कुशल सुनार तुलसी तुराई
तुरंग कुमार लुहार दुकान तुषार

अ - र

द + र = दूध

च + र = चूहा

म + र = मूली

च + र = चूड़ी

झूला

दूध

जूता

धूल

पूजा

धूप

चूना

भूख

सूरज

नूतन

सूरत

तूणीर

खूबसूरत

धूमधाम

दूधवाला

सूझबूझ

ऋ - ऌ

	
व + ऌ = वृक्ष	न + ऌ = नृप
	
म + ऌ = मृग	ग + ऌ = गृह

तृण

पृष्ठ

घृणा

वृथा

मृदु

कृष्ण

दृग

नृप

कृषक

अमृत

पृथक

हृदय

कृपाण

कृपण

मृणाल

सृजन

ऋ - ऌ

व + ऌ = वृक्ष

न + ऌ = नृप

म + ऌ = मृग

ग + ऌ = गृह

तृण

पृष्ठ

घृणा

वृथा

मृदु

कृष्ण

दृग

नृप

कृषक

अमृत

पृथक

हृदय

कृपाण

कृपण

मृणाल

सृजन

ए -

क + ए = केला

प + ए = पेड़

स + ए = सेब

श + ए = शेर

रेल

मेला

खेल

देश

खेत

बेल

रत

जेब

सपेरा

नेवला

खेलना

जेवर

केतली

चेतक

फेफड़ा

लेखक

ऐ - २

	
त + ऐ = तैराक	प + ऐ = पैसा
	
प + ऐ = पैर	थ + ऐ = थैला

गैया

बैल

वैर

भैया

मैना

सैर

बैठ

चैन

मैदान

बैसाखी

पैदल

बैठक

कैलाश

मैसूरु

वैशाली

बैलगाड़ी

ओ - ो

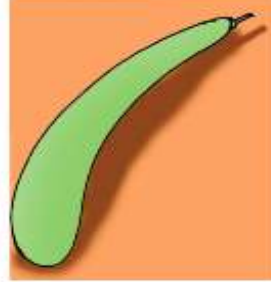
	
म = ो = मोर	त + ो = तोता
	
ग + ो = गोभी	म + ो = मोती

लोग	छोटा	लोभी	रोटी
गोल	रोक	सोच	धोती
भोजन	बोतल	टोकरी	पोटली
ओखली	ओढ़नी	ढोलक	मोरनी

औ - ऐ

प + ऐ = पौधा

ल + ऐ = लौकी

अ + ऐ = औज़ार

फ + ऐ = फौवारा

नौ	सौ	सौदा	मौसी
नौका	कौन	कौआ	चौथा
औलाद	औरत	मौसम	औषध
गौतम	दौलत	तौलिया	चौकीदार

अध्यापन संकेत : बच्चों को स्वरों की मात्राओं की सही जानकारी दें।

अनुस्वार

अं - ँ

	
घ + ँ = घंटा	ड + ँ = डंडा
	
श + ँ = शंख	प + ँ = पंख

हंस

झंडा

खंभा

चंदा

अंडा

संत

संग

ठंड

अंगूर

अंदर

बंदर

सुंदर

अंतर

मंदिर

चंपक

मंजन

विसर्ग

चंद्रबिंदु - ◌◌

	
अ + ◌◌ = अंगूठी	दा + ◌◌ = दाँत
	
पा + ◌◌ = पाँच	सा + ◌◌ = साँप

आँधी

बूँद

सूँड़

टाँग

बाँट

चाँद

आँख

पूँछ

आँवला

उँगली

आँचल

बाँसुरी

आँगन

कँटीली

ढूँढ़ना

तितलियाँ

अध्यापन संकेत : बच्चों को अनुस्वार (◌◌) और अनुनासिक (◌◌) का अंतर समझाएँ।

४७४४७४

विसर्ग (:) का प्रयोग

	
प्रा + त + : = प्रातः	छ + : = छः

अतः नमः पुनः प्रायः
अंततः शनैः क्रमशः मूलतः
संभवतः दुःख निःशुल्क निःस्वार्थ

अध्यापन संकेत : इसी प्रकार के कुछ अन्य विसर्गयुक्त शब्दों का अभ्यास करवाएँ।

ॐॐॐॐॐॐ

अभ्यास

I. शब्द बनाओ : **अक्षरोंको कूटिनी शब्द बरूनी**

उदा - क + ठ + ग + ज = कागज

ब + ठ + ल + क = _____

व + ठ + मा + न = _____

द + ठ + प + क = _____

त + ठ + ल + सी = _____

स + ठ + र + ज = _____

क + ठ + ष + क = _____

न + ठ + व + ला = _____

म + ठ + दा + न = _____

भ + ठ + ज + न = _____

ग + ठ + त + म = _____

अ + ठ + गू + र = _____

उ + ठ + ग + ली = _____

प + ठ + न + : = _____

पाठ
6

संयुक्ताक्षर

ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು

क् + ष = क्ष - रक्षक, क्षत्रिय, कक्षा

त् + र = त्र - पत्र, त्रिशूल, नेत्र

ज् + ञ = ज्ञ - यज्ञ, विज्ञान, ज्ञान

श् + र = श्र - श्रवणकुमार, श्रमिक, परिश्रम

शब्द रचना—

वर्णों के सार्थक एवं व्यवस्थित मेल से शब्दों की रचना होती है, जैसे—

पु + उ + स् + त् + अ + क् + अ = पुस्तक

ह् + इ + म् + आ + ल् + अ + य् + अ = हिमालय

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಗುಣಿತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ. ಅವು ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಹಿಂದಿ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಒತ್ತಕ್ಷರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಾಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು:

ಹಿಂದಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರೂ ರೀತಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು:

೧. ಬಿನ್ಯಾ ಖಡೀಯೀ ಅಕ್ಷರ (ಗರೆಗಳಿಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರಗಳು - ಛ, ಟ, ಠ, ಡ, ಢ, ಢ, ಹ): ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಈ ಅಕ್ಷರ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಆ ಅಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಹಲಾಂತ (\) ಹಾಕಿ ಮುಂದೆ ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷರ (चट्टा, उड्डकान) ಬರೆಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಂತೆ ಒತ್ತಕ್ಷರವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಬರೆಯಬಹುದು.

ಉದಾ: उड्डयन, चट्टान..

೨. ಮಧ್ಯ ಖಡೀಯೀ ಅಕ್ಷರ (ಮಧ್ಯೆ ಗರೆಯಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು- क, फ): ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಅವು ಇರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಬರೆದು ಮುಂದೆ ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷರ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಉದಾ: भक्त, मुफ्त...

೩. ಅನ್ಯ ಖಡೀಯೀ ಅಕ್ಷರ (ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗರೆಯಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು - ख, ग, घ, च, ज, झ, ञ, ण, त, थ, ध, न, ण, फ, ब, भ, म, य, ल, व, श, ष, स): ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಅಕ್ಷರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗರೆ (ಖಡೀ) ತೆಗೆದು ಮುಂದಿನ ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಉದಾ: छप्पन, उत्तर, विष्णु

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಕ್ಷರ (संयुक्त व्यंजन) ಗಳುಳ್ಳ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ

ಗಮನಿಸೋಣ

ष् + प = ष्प	पुष्प
ट् + ट = ट्ट	लट्टू
ट् + ठ = ट्ठ	लट्ठा
ड् + ड = ड्ड	लड्डू
द् + य = द्य	विद्या
द् + व = द्व	द्वार
द् + ध = द्ध	युद्ध
ह् + न = ह्न	चिह्न
ड् + र = ड्र	ड्रम
ट् + र = ट्र	ट्रक
ह् + र = ह्र	ह्रास
श् + र = श्र	श्रीमान

अध्यापन संकेत : संयुक्ताक्षरों का उच्चारण करवाएँ।

ॐ

पाठ
7

गिनती(1 से 20 तक)

J5C8S2

1	१	एक	11	११	ग्यारह
2	२	दो	12	१२	बारह
3	३	तीन	13	१३	तेरह
4	४	चार	14	१४	चौदह
5	५	पाँच	15	१५	पन्द्रह
6	६	छः	16	१६	सोलह
7	७	सात	17	१७	सत्रह
8	८	आठ	18	१८	अठारह
9	९	नौ	19	१९	उन्नीस
10	१०	दस	20	२०	बीस

उदाहरण के अनुसार खालि जगह भरिए

११	ग्यारह
चौदह	
	३
सात	
८	
	तेरह
१०	
बारह	
	२०
अठारह	
	पाँच
६	
	१७
उन्नीस	
	१६
सोलह	

वाक्य रचना (वाक्य रಚನೆ)

(ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ)

1. नमस्ते गुरुजी ।
ನಮಸ್ತೆ ಗುರುಗಳೇ.
2. इनका नाम सुहास है ।
ಇವನ ಹೆಸರು ಸುಹಾಸ.
3. मैं सरकारी स्कूल में पढ़ती हूँ ।
ನಾನು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇನೆ.
4. रमेश का घर कहाँ है?
ರಮೇಶನ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿದೆ?

(ಇದೇ ರೀತಿ ಹತ್ತಾರು ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ)

वाक्य रचना (वाक्य रचने)

(ಕನ್ನಡದಿಂದ ಹಿಂದಿಗೆ)

1. ನನ್ನ ಹೆಸರು ರಮೇಶ
मेरा नाम रमेश है ।
2. ಇದು ಏನು?
यह क्या है ?
3. ಅವಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.
वह षाठशाला/स्कूल जा रही है ।
4. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದ.
सभी को धन्यवाद

(ಇದೇ ರೀತಿ ಹತ್ತಾರು ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯ ಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ)

वार्तालाप

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. तुम्हारा नाम क्या है ?
2. तुम कौन-सी कक्षा में पढ रहे हो?
3. तुम्हारी पाठशाला का नाम क्या है ?
4. तुम्हारे पिताजी का नाम क्या है ?
5. तुम्हारी माता का नाम क्या है?
6. तुम्हारा गाँव का नाम क्या है ?
7. हमारे राज्य का नाम क्या है ?
8. कर्नाटक की राजधानी का नाम क्या है ?
9. हमारी मातृभाषा कौनसी है?
10. हमारे राष्ट्रपिता का नाम क्या है ?
